

Hodnotenie vplyvu činností na životné prostredie v podmienkach Slovenskej republiky

V SR vrcholia práce na príprave zákona SNR o posudzovaní vplyvu činností na životné prostredie (EIA). Slovenská komisia pre životné prostredie vypracovala osobitnú stratégiu pre jeho uplatňovanie v našich podmienkach.

V úvodnej fáze prípravy zákona sa SKŽP zamerala na analýzu potrebných opatrení v organizačnej, inštitucionálnej a odbornej rovine. Základnú stratégiu vypracovalo v rámci vedeckovýskumného projektu „Metodika hodnotenia vplyvu stavieb a činností na kvalitu životného prostredia” koordinačné pracovisko Ústavu krajinej ekológie SAV v decembri 1991.

Pri príprave tohto zákona sme hľadali skúsenosti v krajinách, kde už je proces EIA súčasťou právneho poriadku, prípadne sa už niekoľko rokov overuje na konkrétnych zámeroch, napr. v Rakúsku, Holandsku, Japonsku, Nórsku, Kanade, USA. Samotný zákon bez zabezpečenia potrebných podmienok na jeho vstup do života ale nestačí, a preto treba optimalizovať podmienky v celej šírke jeho požadovanej procesnosti. Z analýz vyplynuli tieto prioritné okruhy problémov.

Musia sa vytvoriť podmienky v rámci SKŽP i jej jednotlivých zložiek na zriadenie potrebných útvarov pre

- organizačno-koordinačnú prácu s usmerňovaním a koordináciou procesu posudzovania vplyvu činností na životné prostredie v zmysle pripravovaného zákona, evidenciu správ o hodnotení, ako aj posudkov, pripomienok, výsledných stanovísk a rozhodnutí;
- styk s verejnosťou, ktorý zabezpečí v zmysle pripravovaného zákona i v

súlade s potrebnou ochranou údajov, informovanosť občanov;

- tvorbu a prevádzku informačného systému v procese hodnotenia so zameraním na vydávanie zoznamu autorizovaných, odborne spôsobilých osôb. V tejto súvislosti bude treba vyriešiť otázku udeľovania autorizačných osvedčení. Predpokladajú sa dve úrovne autorizácie:
  - základná - pre vypracúvanie správ k hodnoteniu vplyvu činností na životné prostredie,
  - vyššia - pre vypracúvanie posudkov k hodnotiacim správam;
- vydávanie informačného bulletinu, prípadne iného časopisu o hodnotení vplyvu činností na životné prostredie v Slovenskej republike so zverejňovaním posudzovaných projektov, autorizovaných osôb, posudkov kompetentných orgánov, informácie o školeniach, seminároch, literatúre a pod.

Ďalšou podmienkou vstupu zákona do života je organizovanie vzdelávacích kurzov pre pracovníkov okresných a obvodných úradov životného prostredia, okresných útvarov územného rozvoja a architektúry a ďalších organizácií pre získanie atestov. Okrem toho by sa mala zaviesť výuka procesu EIA na vysokých školách, rozvinúť spoluprácu s nevládnymi organizáciami s cieľom motivovať verejnosť na aktívnu spoluprácu v celom procese.

V rámci stratégie uplatňovania pripravovaného zákona SNR o posudzovaní vplyvu činností na životné prostredie vybrala SKŽP konkurzným spôsobom koordinačné riešiteľské pracovisko vedecko-technického projektu Metodika

hodnotenia vplyvu stavieb a činností na kvalitu životného prostredia. Riešiteľský kolektív z Ústavu krajinej ekológie SAV pod vedením RNDr. M. Kozovej CSc. sa v I. etape zúčastňuje jednak na príprave vecnej stránky zákona, jeho prílohových častí, dôvodovej správy a jednak na vypracovaní metodických zásad, manuálov a príručiek pre proces hodnotenia.

Zámery SKŽP sa odrazili v požiadavkách na zameranie II. etapy tohto projektu. V tomto roku by sa mali vypracovať:

- všeobecná príručka k zákonu SNR o posudzovaní vplyvu činností na životné prostredie,
- manuály pre najčastejšie posudzované vybrané činnosti, resp. súbory činností z hľadiska vplyvov na životné prostredie s členením na manuál pre technologické procesy, pozemné komunikácie, hydro-technické stavby, skládky odpadov, ťažobné činnosti a koncepcie,
- manuál pre prácu s verejnosťou,
- manuál pre postprojektovú analýzu a monitoring,
- manuál pre uplatnenie viackriteriálnych rozhodovacích procesov v rámci EIA,
- prehľad metód využiteľných v procese hodnotenia a prognóze vplyvov činností na vybrané zložky a faktory životného prostredia.

V tomto prechodnom období SKŽP vytvorila gestorskú radu pre problematiku procesu EIA, ktorej prvou úlohou je poradenská a kontrolná činnosť pri riešení vedecko-technického projektu „Metodika hodnotenia vplyvu stavieb a činností na kvalitu životného prostredia”. Okrem toho metodicky usmerňuje postup experimentálneho overovania uplatnenia procesu hodnotenia vplyvu na životné prostredie na konkrétnych zámeroch, ktoré podliehajú povinnému hodnoteniu v zmysle zákona FZ č. 17/92 Zb. o životnom prostredí a aj v zmysle pripravovaného zákona SNR o posudzovaní vplyvu činností na životné prostredie. V súčasnosti sa pod metodickým usmerňovaním gestorskej rady spracúvajú dve východiskové environmentálne štúdie: vodného diela Žilina a diaľnice Važec - Prešov a rozpracovaná je príprava

východiskových environmentálnych štúdií letiska Bratislava - Ivánka a diaľničného obchvatu Bratislava - Petržalka. Týmto sa zabezpečila úzka previazanosť medzi navrhovateľom, expertmi a posudzujúcim orgánom hodnotenia vplyvu na životné prostredie. Cenné skúsenosti sa získavajú aj v oblasti práce s verejnosťou i v oblasti hľadania optimálnych foriem komunikácie s miestnymi samosprávami.

Na rozdiel od vyspelých krajín, kde príprave procesu hodnotenia vplyvu činnosti na životné prostredie predchádza niekoľkoročné overovanie, venujeme sa na SKŽP intenzívne (napriek minimálnej časovej rezerve) príprave celého okruhu otázok súvisiacich s týmto procesom tak, aby mohol vstúpiť do platnosti v celom požadovanom rozsahu.

Annetta Zubeková

Vznik a likvidácia odpadov

Prevažná časť odpadu je spojená s produkciou výrobkov, prípadne priamo spotrebného tovaru. Začiatok procesu likvidácie odpadu musí byť preto spojený s celým procesom výroby. Priamo vo výrobných podnikoch a zariadeniach je potrebné preventívne uvažovať nielen o druhoch odpadu, ktoré vznikajú pri výrobe, ale tiež o tom, aký odpad vzniká pri distribúcii, používaní a po spotrebe výrobku. Pritom je potrebné v jednotlivých fázach výroby, distribúcie a spotreby preventívne hľadať spôsoby ich likvidácie.

Odpad vznikajúci pri výrobe tvorí osobitnú kategóriu. Je špecifický podľa druhu výrobku a technológie výroby. Z hľadiska odpadov má hotový výrobok, resp. tovar viacero spoločných znakov pri rôznych druhoch výrobkov. Na uľahčenie likvidácie odpadov by bolo treba urobiť niektoré preventívne opatrenia vo výrobe, pri distribúcii, predaji a spotrebe.

1. Pred uvedením výrobku alebo tovaru na trh musí mať výrobca pri jeho atestácii alebo schvaľovaní vyriešenú a zabezpečenú likvidáciu, recykláciu, príp. ďalšie využitie výrobku a jeho obalu.

2. Na hotovom výrobku alebo tovare musí výrobca označiť:

- či je výrobok využiteľný bez odpadu,
- aká časť je opotrebitelná bez odpadu a aká časť tvorí odpad,

- či je po skončení využívania určený do odpadu.

Malo by tam byť uvedené aj aký druh a aké množstvo odpadu vznikne.

3. Charakter odpadu pri používaní alebo po použití výrobku alebo tovaru môže byť:

- návratný a využiteľný v rámci recyklácie,
- návratný a sčasti (akej) využiteľný v rámci recyklácie,
- nenávratný, využiteľný ako druhotná surovina, vhodný na separovaný zber,
- nenávratný, odpad heterogénneho charakteru, sčasti (akej) vhodný na separovaný zber,
- nenávratný, odpad homogénneho charakteru, nevyžiteľný.

Na výrobku alebo v rámci jeho distribúcie by sa mali značkami uvádzať: charakter odpadu, spôsoby jeho využitia, prípadne likvidácie.

4. Obal výrobku tovaru musí byť z hľadiska charakteru odpadu označený rovnako ako vlastný tovar. Môže mať charakter:

- návratný a využiteľný do opotrebovania, potom vhodný alebo nevhodný na separovaný zber alebo ďalšie využitie,
- nenávratný a použiteľný pre separovaný zber,

- nenávratný a nepoužiteľný pre opakované využitie, resp. pre separovaný zber.

Výrobky alebo ich obaly, ktoré sú nenávratné, resp. nedajú sa využiť na separovaný zber a recykláciu ako druhotná surovina, by sa mali zafažiť osobitnými daňami vo výške nákladov na ich likvidáciu. Odovzdávali by sa do fondu životného prostredia na subvencie pre separovaný zber, získavanie a spracúvanie druhotných surovín.

Tieto opatrenia musí dopĺňať systém separovaného odkladania a zberu odpadov, najmä takých, ktoré sa dajú využiť v procese ich zhodnocovania ako druhotné suroviny. Recyklácia umožní vrátiť do výrobného procesu suroviny, ktoré by sa inak znehodnotili a zaberali miesto na skládkach, ktoré majú obmedzenú kapacitu.

V ČSFR sú rôzne snahy a pokusy riešiť otázku separovaného zberu odpadu. Sympatická je snaha súkromnej firmy EKOTRANSLATION v Banskej Bystrici, ktorá tento zber organizuje v regióne stredného Slovenska rôznymi formami. Vychádza pritom maximálne v ústrety obyvateľom. Na sídliskách umiestňuje vkusné, farebne odlišené kontajnery, poskytuje obyvateľom farebne odlišené vrecia na odkladanie odpadu a vykupuje triedený odpad mimo pracovného času priamo od obyvateľov. Okrem úžitku zo zhodnotenia odpadu vychováva tiež obyvateľstvo k racionálnemu narábaniu s odpadom. Najlepší spôsob riešenia problému skládok odpadov a smetísk je prevencia, pretože najlepší odpad je nijaký odpad.

Milan Ružička

